

Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
Paul Roncken
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

DATUM	26 januari 2018	TEAM	Energietransitie
NUMMER	81C815D1	REFERENTIE	
UW BRIEF VAN	16 november 2017	DOORKIESNUMMER	2308
UW NUMMER		E-MAILADRES	Robin.koppers@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Reactie GS op ongevraagd advies ARK inzake zonnevelden

Geachte heer Roncken,

Op 16 november 2017 heeft u een advies uitgebracht, waarin u een stappenplan en een plussensysteem introduceert om zonnevelden te beoordelen in de provincie Utrecht. Hierbij bevestigen wij onder dankzegging de ontvangst van uw advies. Met deze brief willen wij inhoudelijk reageren op uw advies.

Uw advies bestaat uit drie stappen:

1. Stel een afweging op op basis van de eerste voorkeur
2. Onderbouw drie ambitieniveaus voor kwaliteit van de leefomgeving (drie-plussenbeleid)
3. Evaluatie en communicatie

Uw advies kan in onze ogen gezien worden als een nadere concretisering voor onze provincie van het rapport van ECN en Universiteit Wageningen "De energietransitie: een nieuwe dimensie in ons landschap". Met uw advies inzake zonnevelden in de provincie Utrecht, houdt u de provinciale organisatie een interessante spiegel voor. Onze huidige werkzaamheden en onze huidige werkwijze houden wij dus graag aan tegen uw advies. Wij zullen aangeven wat wij hieraan toe willen voegen op basis van uw advies

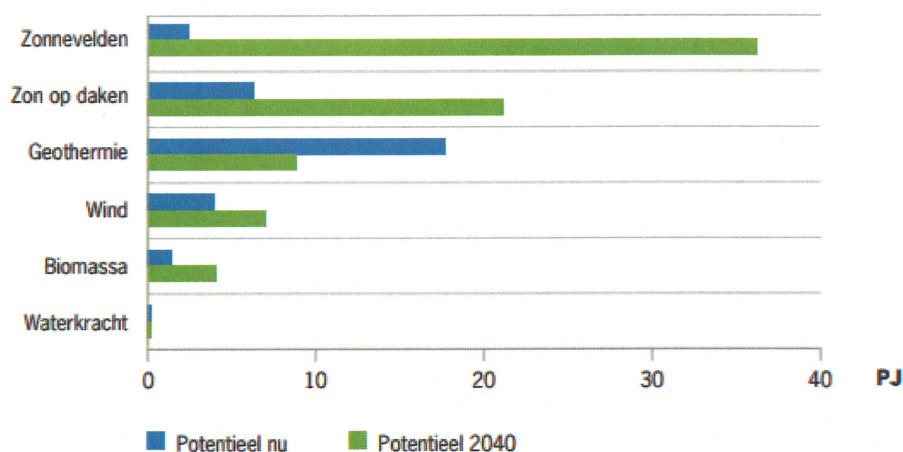
Hieronder leggen wij stap voor stap uit wat wij met uw advies gaan doen.

Stap 1: Stel een afweging op op basis van de eerste voorkeur

Bij de eerste stap stelt u dat de eerste voorkeur moet zijn om de panelen te plaatsen op (bestaande) daken, alvorens ze in het landschap mogen worden geplaatst. Strikte hantering van deze volgorde is schadelijk voor realisatie van onze energiedoelstellingen. In de Energieagenda van de provincie Utrecht is namelijk gesteld dat we inzetten op een energiebesparing van 70% en de overige 30 % duurzaam moet worden

energieopwekking¹. Om de provinciale klimaatdoelstellingen in 2040 te behalen, moet dus gebruik worden gemaakt van zonnevelden².

Figuur 3. Theoretisch potentieel productie duurzame energie in de provincie Utrecht nu en rekening houdend met toekomstige ontwikkelingen in 2040

Figuur 1: energiepotentieel in de provincie Utrecht (uit: Energieagenda provincie Utrecht 2016)

Stap 2: Onderbouw drie ambitieniveaus voor kwaliteit van de leefomgeving (drie-plussenbeleid)

In uw tweede stap stelt u voor om een “drie-plussenbeleid” in te voeren. Het drie-plussenbeleid vormt een flexibel kader om aanvragen van zonnevelden te beoordelen op hun landschappelijke- en ruimtelijke effecten. Per “plus” wordt de ambitie en inzet van zowel de initiatiefnemer als de provincie hoger. De ambitieniveaus geven een aanleiding om initiatiefnemers er toe te verleiden om mooiere en meer gewaardeerde zonnevelden te gaan realiseren in de provincie Utrecht. Omdat ook de provincie zonnevelden met een kwaliteitsimpuls prefereert boven de standaard industriële velden, kan dit plussenbeleid een uitnodigingskader zijn voor initiatiefnemers om mooie velden te creëren. Op dit moment zit de provincie Utrecht, net als andere overheden, in een experimenteerfase om te komen tot werkbare inrichtingseisen aan zonnevelden. Op een aantal voorgestelde plussen wordt op dit moment al geacteerd door zowel de markt als de provincie. Voor de plussen waarbij dit nog niet het geval is, wil de provincie binnen de huidige gecreëerde “ontwikkelruimte voor met name geothermie en zonnevelden” onderzoeken hoe uiteindelijk de markt uitgedaagd kan worden om mooie en kwalitatief goede zonnevelden te realiseren. Hieronder geven wij graag aan hoe de betreffende plus op dit moment in lijn is met wat de provincie al doet, of hoe we in de toekomst willen toewerken naar dergelijke ambitieniveau.

Één plus - ruimtelijke inpassing

Integrale ontwerpteams

Bij uw eerste plus stelt u voor dat de zonnevelden op een goede en integrale manier moeten worden ingepast in de ruimte. Het is van evident belang dat er bij de ontwikkeling van een zonneveld vanuit verschillende invalshoeken wordt meegekeken om de zonnevelden goed in ons buitengebied te laten landen. Om deze reden wordt er nu vanuit verschillende domeinen (landschap, cultuurhistorie en natuur) de eerste zonnevelden integraal ontworpen. Deze eerste projecten geven een steeds beter beeld van de vraag: “wat vindt de provincie Utrecht eigenlijk van zonnevelden?”. Daarnaast wordt er een handreiking en kansenkaart ontwikkeld om deze

¹ Op dit moment wordt er circa 100 PJ aan energie verbruikt binnen de provincie Utrecht. In 2040 zal dus minimaal 30 PJ duurzaam moeten worden opgewekt. Het potentieel van zonnepanelen op daken (7 PJ) is bepaald op basis van het volledig, volleggen van alle geschikte daken. Het potentieel voor 2040 is bepaald door uit te gaan van zonnepanelen die drie keer zo efficiënt zijn als de panelen in 2015. In 2015 werd 0,2 PJ opgewekt met zonnepanelen op daken.

² Het potentieel voor zonnevelden is berekend op basis van de jaarlijkse afname van landbouwareaal (o.b.v. historische trend), die optelt tot 10% van het huidige landbouwareaal in 2040.

gesprekken naar een hoger en integraal perspectief te brengen. Daarom kunnen wij concluderen dat uw advies over de eerste plus prima past binnen de huidige aanpak van de provincie en zal dus volledig worden overgenomen

Twee plussen – meervoudig grondgebruik

Bij de tweede plus adviseert u over meervoudig grondgebruik, dit kan door dubbel ruimtegebruik of tijdelijkheid van de velden.

De tijdelijkheid van de velden

U stelt voor om zonnenvelden binnen de technische levensduur te verplaatsen om zo de lokale vrees en weerstand over landschappelijke- en woningwaarde in te perken. Ook kan, door middel van verplaatsbaarheid, het gevoel bij mensen weggenomen worden dat alleen zij 'last' hebben van een zonnenveld (NIMBY). Naast deze effecten, blijkt uit onze ervaring dat de eisen van tijdelijkheid en verplaatsbaarheid, binnen de huidige marktcondities en technologische mogelijkheden geen sluitende businesscase mogelijk is. De aansluitkosten vormen een substantiële kostenfactor voor de realisatie van een veld. Deze investering vraagt een lange terugverdientijd en verhoudt zich dus slecht tot de gewenste tijdelijkheid. Een bijkomende complicatie is de realisatie van zonnenvelden die op dit moment nog afhankelijk is van een SDE+ subsidie. De vraag naar SDE-subsidie voor zonneprojecten is groter dan de beschikbare subsidie. Daarom hanteert het Rijk een systeem dat de projecten die de laagste subsidie aanvragen, de subsidie krijgen. Door deze systematiek concurreren zonneprojecten in Utrecht met zonneprojecten elders in Nederland. Omdat echter ook de voordelen van verplaatsbaarheid worden onderschreven, is het interessant om als provincie bij concrete en haalbare projectvoorstellen voor verplaatsbare zonnenvelden te onderzoeken hoe dit op een goede manier kan landen in onze provincie.

Dubbel ruimtegebruik.

Het verdient aanbeveling om de grond dubbel te (blijven) gebruiken. De kansen die dubbel ruimtegebruik met zich meebrengt kan een belangrijke voorwaarde zijn om de zonnenvelden te accepteren. Dubbel ruimtegebruik heeft effect op de business case, maar dat kan zowel positief als negatief zijn. De casus die de ARK aangeeft met betrekking tot de bodemdaling in het veenweidegebied is een interessante optie om te verkennen, zeker omdat het consortium dat dit onderzoekt subsidies heeft ontvangen vanuit de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en het Fonds Creative Industries. De provincie heeft een eerste gesprek met dit consortium gevoerd en gaat met dit consortium actief meedenken om mogelijkheden te onderzoeken voor zonnenvelden in het veenweidegebied. Ook kan aan de hand van dit onderzoek informatie worden opgehaald waarmee de markt kan worden uitgedaagd en geïnspireerd

Drie plussen - Ketenaanpassing en productontwikkeling

Bij de derde plus adviseert u om als provincie Utrecht actief in te spelen op ketenaanpassing en productontwikkeling. Het verdient aanbeveling om in de toekomst de voorkeur te hebben voor innovatieve en aangepaste panelen in onze landschappen, en daar zo veel mogelijk de 'conventionele panelen' te vermijden. In de Energieagenda heeft de Provincie er voor heeft gekozen om zelf niet actief met (product) ontwikkeling aan de slag te gaan. Deze keuze is gemaakt om de volgende twee redenen:

- Ten eerste wordt prioriteit gegeven aan de opschaling van de bestaande technologie. Hierbij komen doorontwikkelde innovatieve technieken vanzelf aan bod. Gezien deze prioritering zijn op dit moment geen middelen, capaciteit en kennis beschikbaar om innovaties te stimuleren, anders dan de generiek instrumenten van de EBU.
- Ten tweede is in Utrecht niet of nauwelijks industrie aanwezig die werkt aan innovatie van energietechnologie. De Utrechtse innovatie concentreert zich met name op ondernemerschap en het combineren en toepassen van nieuwe technologie. Er is dus weinig marktactiviteit om te stimuleren. Een stap verder zou kunnen zijn dat we zelf deze markt gaan maken door er zelf in te participeren. Dit is risicovol, omdat de ervaring leert dat deze producten niet altijd opgepikt worden door de markt of door een andere ontwikkeling ingehaald worden.

Hoewel de provincie op dit moment niet zelf actief participeert in de (product) ontwikkeling van zonnepanelen, kan de markt hierop wel uitgedaagd worden. Zeker in gebieden waar zwaarwegende provinciale belangen

spelen, zoals bijvoorbeeld binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie of in Natuur Netwerk Nederland, zouden er mogelijk alleen panelen toegestaan kunnen worden die zeer innovatief van aard zijn (vorm, kleur of opstelling). Op deze manier kan de markt hier zelf producten op gaan ontwikkelen. Wij willen binnen het onderzoek naar het Veenweidegebied ruimte te geven aan dit type ontwikkelingen.

Stap 3: evaluatie en communicatie

Bij de derde stap adviseert u om jaarlijks te evalueren en bij te stellen. Ook het actief communiceren van faal- en succesfactoren acht u van belang voor de energietransitie. Dit advies nemen wij graag ter harte. Om het leereffect te maximaliseren, pleiten wij voor een ruime experimenteerruimte voor de eerste zonnenvelden en een openheid van communicatie rondom deze eerste zonnenvelden. Aangezien er nog geen zonnenvelden in onze provincie zijn, kan het systeem van evalueren, communiceren en bijstellen nog opgebouwd worden.

Afsluitend willen wij u hartelijk danken voor uw werk en advies. Wij nemen uw advies ter harte en zullen u periodiek informeren over de ontwikkelingen en de geleerde lessen op het gebied van zonnenvelden in de provincie Utrecht. We gaan ervoor zorgen dat, mede op basis van uw advies, er kaders ontwikkeld worden waarmee er zonnenvelden met een goede ruimtelijke kwaliteit in de provincie worden gerealiseerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

De heer P. van den Berg
Gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling, Economie, Binnenstedelijke Ontwikkeling en Energietransitie.